

ΑΠΠΙΑΝΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ

ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ

APPIANI

ALEXANDRINI

ROMANARVM HISTORIARVM

QVÆ SV PERS VNT

NOVO STVDIO CONQVISIVIT DIGESSIT

AD FIDEM CODICVM MSSTORVM RECENSVIT

SVPPLEVIT EMACVLAVIT

VARIETATEM LECTIONVM ADIECIT

LATINAM VERSIONEM EMENDAVIT

ADNOTATIONIBVS VARIORVM SVISQUE ILLVSTRAVIT

COMMODIS INDICIBVS INSTRVXIT

IOHANNES SCHWEIGHÆVSE R

ARGENTORATENSIS

GRÆC. ET ORIENT. LITER. IN VNIVERS. ARGENTOR. PROF.

VOLVMEN II.

HISTORIAM BELLORVM CIVILIVM

C O M P L E C T E N S .

LIPSIAE

APVD WEIDMANNI HÆREDES ET REICHIUM.

Cet extrait de l'édition originale : Johannes Schweighäuser, *Ἀππιανοῦ Ἀλεξανδρέως Ἰστοριῶν τὰ σφζόμενα, Appiani Alexandrini Romanarum Historiarum quae supersunt, Volumen II.*, p. 10-25, Leipzig, Weidmann, 1785, a été numérisé, recomposé avec groff -mom en Alegreya ht, et légèrement corrigé pour l'orthographe.

Le texte de cet ouvrage a été revu par Mark De Wilde.

Publié par Gérard Gréco sur <http://gerardgreco.free.fr>.

© Mark De Wilde 2023

Version 1.00 du 21 avril 2023

Tous droits réservés. Il est toléré d'utiliser ce document dans un cadre scolaire ou universitaire ou personnel sans but lucratif. La diffusion même électronique de ce document n'est pas autorisée.

APPIANI ROMANARUM HISTORIARUM .

7 Ρωμαῖοι τὴν Ἰταλίαν πολέμω κατὰ μέρη χειρούμενοι, γῆς μέρος ἐλάμβανον, καὶ πόλεις ἐνώκιζον, ἥ ἐστι τὰς πρότερον οὖσας κληρούχους ἀπὸ σφῶν κατέλεγον· καὶ τάδε μὲν ἀντὶ φρουρίων ἐπενόουν. (2) τῆς δὲ γῆς τῆς δορικτήτου σφίσιν ἐκάστοτε γιγνομένης, τὴν μὲν ἔξειργασμένην αὐτίκα τοῖς οἰκιζομένοις ἐπιδιήρουν, ἥ ἐπίπρασκον, ἥ ἔξεμίσθουν. (3) τὴν δ' ἀργὸν ἐκ τοῦ πολέμου τότε οὖσαν, ἥ δὴ καὶ μάλιστα ἐπλήθυνεν, οὐκ ἄγοντές πω σχολὴν διαλαχεῖν, ἐπεκήρυττον ἐν τοσῷδε τοῖς ἔθέλουσιν ἐκπονεῖν, ἐπὶ τέλει τῶν ἑτησίων καρπῶν, δεκάτῃ μὲν τῶν σπειρομένων, πέμπτῃ δὲ τῶν φυτευομένων. ὕριστο δὲ καὶ τοῖς

7 ROMANI olim prout quemque Italiæ populum armis sibi subjecerunt, parte agri eum mulctabant, et oppida in illo condebant, aut in jam ante condita oppida novos colonos sui generis adscribebant: quibus coloniis loco præsidiorum utebantur. (2) *Agri* autem *bello parti* semper eam *portionem*, quæ culta esset, *novis colonis* statim vel gratis *dividebant*, vel pretio vendebant, vel elocabant. (3) Quod vero *incultum* eo tempore ex bello erat, cuius nimirum generis in primis magna semper pars fuit, illud, quia jam nondum volebant sub sortem mittere, *edicebant* interim *ut colerent quibuscumque libuisset*, excepta sibi vectigalis nomine frugum parte decima, ex arbustorum vero proventu parte quinta. *Præterea his quoque*, qui greges alerent, vectigal *indictum* erat, tam minoris quam

προβατεύουσι τέλη μειζόνων τε καὶ ἐλαττόνων ζώων. (4) Καὶ τάδε ἔπραττον ἐς πολυνανδρίαν τοῦ Ἰταλικοῦ γένους, φερεπονωτάτου σφίσιν ὄφθέντος, ἵνα συμμάχους οἰκείους ἔχοιεν. Ἐς δὲ τούναντίον αὐτοῖς περιήει. (5) Οἱ γὰρ πλούσιοι, τῆσδε τῆς ἀνεμήτου γῆς τὴν πολλὴν καταλαβόντες, καὶ χρόνῳ θαρροῦντες, οὕτινα σφᾶς ἔτι ἀφαιρήσεσθαι, τὰ τε ἀγχοῦ σφίσιν, ὅσα τε ἦν ἄλλα βραχέα πενήτων, τὰ μὲν ὡνούμενοι πειθοῦ, τὰ δὲ βίᾳ λαμβάνοντες, πεδία μακρὰ ἀντὶ χωρίων ἐγεώργουν· ὧνητοῖς ἐς αὐτὰ γεωργοῖς καὶ ποιμέσι χρώμενοι, τοῦ μὴ τοὺς ἐλευθέρους ἐς τὰς στρατείας ἀπὸ τῆς γεωργίας περισπᾶν· φερούσσης ἀμα καὶ τῆσδε τῆς κτήσεως αὐτοῖς πολὺ κέρδος ἐκ πολυπαιδίας θεραπόντων, ἀκινδύνως αὐξομένων διὰ τὰς ἀστρατείας. (6) Ἀπὸ δὲ τούτων οἱ μὲν

majoris pecoris. (4) Ita *frequentiæ generis Italici*, quod laboris patientissimum est habitum, *volebant prospicere*; ut auxiliorum domesticorum copia semper ipsis præsto esset. Sed *res in contrarium*, quam putarant, eis cecidit. (5) Nam divites, agri illius non dispertiti majori parte occupata, lapsu temporis confisi neminem sibi eam erepturum, vicinis prædiis, et aliis minoribus pauperum portionibus, partim pretio coemtis, partim vi occupatis, non jam rura, sed ampla latifundia, colebant. Ad colendos autem agros pascendaque pecora coemtis utebantur servitiis, ne, ingenui si essent, militiae causa avocarentur ab opere. Atque hæc ipsa quoque possessio multum eis lucri adferebat, crescente, ob numerosam prolem et immunitatem a militia, servorum multitudine. (6) Quo factum est, ut potentiores supra modum ditescerent, et

δυνατοὶ πάμπαν ἐπλούτουν, καὶ τὸ τῶν θεραπόντων γένος ἀνὰ τὴν χώραν ἐπλήθυε. Τοὺς δ' Ἰταλιώτας ὀλιγότης καὶ δυσανδρία κατελάμβανε, τρυχομένους πενίᾳ τε καὶ ἐσφοραῖς καὶ στρατείαις. εἰ δὲ καὶ σχολάσειαν ἀπὸ τούτων, ἐπὶ ἀργίας διετίθεντο, τῆς γῆς ὑπὸ τῶν πλουσίων ἔχομένης, καὶ γεωργοῖς χρωμένων θεράπουσιν ἀντὶ ἐλευθέρων.

8 Ἐφ' οἷς ὁ δῆμος ἐδυσφόρει μέν, ὡς οὕτε συμμάχων ἐξ Ἰταλίας ἔτι εὐπορήσων, οὕτε τῆς ἡγεμονίας οἱ γενησομένης ἀκινδύνου, διὰ πλῆθος τοσόνδε θεραπόντων. Διόρθωσιν δ' οὐκ ἐπινοοῦντες, ὡς οὐδὲ ῥάδιον ὅν, οὐδὲ πάντῃ δίκαιον, ἄνδρας τοσούσδε ἐκ τοσοῦδε χρόνου κτῆσιν τοσήνδε ἀφελέσθαι φυτῶν τε ἴδιων καὶ οἰκοδομημάτων καὶ κατασκευῆς. (2) μόλις ποτέ, τῶν δημάρχων εἰσηγουμένων,

agri completerentur serviis. Itali contra paucitatem sui generis laborabant; simulque gravabantur paupertate, exactionibus, crebraque militia. Quod si quando dabatur harum difficultatum intermissione, otio corrumpebantur; quod nec propriam terram haberent, quippe quæ a divitibus possidebatur, et in aliena nullus locus esset ipsorum operæ in tanta servorum copia.

8 Quamobrem anxius erat populus, quum et vererentur, ne Italicorum auxiliorum copia deficeret, et ne imperium ipsum haud satis in tuto esset, propter servorum nimiam frequentiam. Sed huic incommodo quum nullum invenirent remedium, quoniam neque facile factu, nec æquum omnino, videbatur, tot viros dejici de tam diuturna possessione tot prædiorum, quæ ipsi consevissent et ædificiis omnibusque commoditatibus

ἔκριναν, Μηδένα ἔχειν τῆσδε τῆς γῆς πλέθρα πεντακοσίων πλείονα, μηδὲ προβατεύειν ἐκατὸν πλείω τὰ μείζονα, καὶ πεντακοσίων τὰ ἑλάσσονα. καὶ ἐς ταῦτα δ' αὐτοῖς ἀριθμὸν ἐλευθέρων ἔχειν ἐπέταξαν, οἵ τὰ γιγνόμενα φυλάξειν τε καὶ μηνύσειν ἔμελλον. (3) Οἱ μὲν δὴ τάδε νόμῳ περιλαβόντες, ἐπώμοσαν ἐπὶ τῷ νόμῳ, καὶ ζημίαν ὥρισαν· ἡγούμενοι, τὴν λοιπὴν γῆν αὐτίκα τοῖς πένησι κατ' ὄλιγον διαπεπράσεσθαι. φροντὶς δ' οὐδεμίᾳ ἥν οὔτε τῶν νόμων οὔτε τῶν ὅρκων· ἀλλ' οἵ τινες καὶ ἐδόκουν φροντίσαι, τὴν γῆν ἐς τοὺς οἰκείους ἐπὶ ὑποκρίσει διένεμον· οἱ δὲ πολλοὶ τέλεον κατεφρόνουν.

9 Μέχρι Τιβέριος Σεμπρώνιος Γράκχος, ἀνὴρ ἐπιφανῆς, καὶ λαμπρὸς ἐς φιλοτιμίαν, εἰπεῖν τε δυνατώτατος, καὶ ἐκ

instruxissent; (2) ægre aliquando, tribunis plebis rogan-tibus, *Lex perlata est, ne quis plus quingentis jugeribus ex illis agris possideret; neve pasceret plus centum capitibus majoris, plusve quingentis minoris pecoris.* Decretum præterea est, ut ad curanda opera rustica certum numerum liberorum hominum aleret quisque, qui ea, quæ agerentur, in-spicerent, dominoque renunciarent. (3) Ea lex jurejurando sacrata est, mulctaque decreta in eos qui contra fecissent. Jamque arbitrabantur, mox quidquid agrorum ultra præscriptum modum superesset, per minores portiones divenditum iri pauperibus. Sed neque jusjurandum, nec lex, valuit: et si qui videbantur his permoti, hi in speciem modo agros propinquis suis cedebant; alii propalam legem contemnebant.

9 Ad extremum TIB. SEMPRONIUS GRACCHUS, vir nobilis, et gloriæ mirifice cupidus, eloquentia inprimis

τῶνδε ὁμοῦ πάντων γνωριμώτατος ἄπασι, δημαρχῶν, ἐσεμνολόγησε περὶ τοῦ Ἰταλικοῦ γένους, ὃς εὐπολεμωτάτου τε καὶ συγγενοῦς, φθειρομένου δὲ κατ' ὅλιγον ἐς ἀπορίαν καὶ ὀλιγανδρίαν, καὶ οὐδὲ ἔλπιδα ἔχοντος ἐς διόρθωσιν. (2) ἐπὶ δὲ τῷ δουλικῷ δυσχεράνας, ὃς ἀστρατεύτω, καὶ οὕποτε ἐς δεσπότας πιστῷ, τὸ ἔναγχος ἐπήνεγκεν ἐν Σικελίᾳ δεσποτῶν πάθος ὑπὸ θεραπόντων γενόμενον, ηὔξημένων κάκείνων ἀπὸ γεωργίας· καὶ τὸν ἐπ' αὐτοὺς Ἀωμαίων πόλεμον, οὐ ῥάδιον, οὐδὲ βραχύν, ἀλλ ἐς τε μῆκος χρόνου, καὶ τροπὰς κινδύνων ποικίλας ἐκτραπέντα. (3) Ταῦτα δὲ εἰπών, ἀνεκαίνιζε τὸν νόμον. Μηδένα τῶν πεντακοσίων πλέθρων πλέον ἔχειν. παισὶ δ' αὐτῶν, ὑπὲρ τὸν παλαιὸν

pollens, hisque de causis jam notus omnibus, postquam tribunatum est adeptus, graviter disseruit de Italici nominis hominibus : quod bellicosissima gens, et consanguinea populi Romani, paulatim ad paucitatem egestatemque redigeretur, et nulla spe reliqua ad interitum tenderet. (2) Hinc invectus in servorum multitudinem, ut inutilem militiæ, nec umquam fidam dominis, recens tunc exemplum memoravit Siciliæ, per mancipiorum motum contra proprios heros insurgentium adflictæ, in qua similiter per occasionem agriculturæ plus satis auctus fuerat servorum numerus : bellumque commemoravit a Romanis adversus eosdem gestum, neque facile, neque breve ; sed in longum tempus protractum, et multiplicibus periculis cladibusque funestum. (3) Quibus dictis, Legem agrariam instauravit GRACCHUS : *Ne quis plus quingentis jugeribus, sicuti olim cautum fuerat, possideret.*

νόμου προσετίθει τὰ ήμίσεα τούτων· καὶ τὴν λοιπήν, τρεῖς αἱρετοὺς ἄνδρας, ἐναλλασσομένους κατ' ἔτος, διανέμειν τοῖς πένησι.

10 Τοῦτο δ' ἦν ὃ μάλιστα ἡνώχλει τοὺς πλουσίους, οὐ δυναμένους ἔτι, ὡς πρότερον, τοῦ νόμου καταφρονεῖν, διὰ τοὺς διαιροῦντας, οὐδὲ ὧνεῖσθαι παρὰ τῶν κληρουμένων. ὃ γάρ τοι Γράκχος, καὶ τόδε προειδόμενος, ἀπηγόρευε μὴ πωλεῖν. (2) Συνιστάμενοι δὴ κατὰ μέρος, ὥλοφύροντο, καὶ προῦφερον τοῖς πένησιν ἀρχαῖά τε ἔργα ἑαυτῶν, καὶ φυτά, καὶ οἰκοδομίας· καὶ τιμὴν ἔνιοι δεδομένην γείτοσιν, εἰ καὶ τήνδε μετὰ τῆς γῆς ἀπολέσουσι· τάφους τε ἔνιοι πατέρων ἐν τῇ γῇ, καὶ διαιρέσεις ἐπὶ τοῖς κλήροις ὡς πατρῷοις· οἱ δέ, καὶ προῖκας γυναικῶν ἐς ταῦτα ἀνηλωμένας, ἢ τὴν γῆν

Adjecit tamen veteri legi : licere filiis familias, habere modi hujus dimidium. Quidquid autem agri superfuerit, id oportere pauperibus dividi per Triumviro, qui in annos singulos mutarentur.

10 Id vero divites ægerrime passi sunt ; quod legem jam contemnere non possent, metu *Triumvirum*, nec liceret amplius alienas portiones coemere : nam et hoc caverat *Gracchus*, interdicens, ne quis venderet suam portionem. (2) Itaque passim fiebant *cœtus conquerentium*, et opprobrantium pauperibus veterem suam tam arvorum quam vinetorum culturam, ædificiaque villatica. Nonnulli, et pretium, clamabant, vicinis *a se esse numeratum*. Hoccine etiam simul cum agris sese amissuros ? Alii, sepulcra majorum in eisdem prædiis esse ; eaque prædia in hereditatis paternæ divisione sibi obvenisse. Alii, dotes uxorum in hæc insumtas ; aut

παισὶν ἐμπροίκιον δεδομένην. (3) δανεισταὶ τε χρέα καὶ ταύτης ἐπεδείκνυον. καὶ ἄκοσμος ἦν ὅλως οἰκιώγη καὶ ἀγανάκτησις. (4) Οἱ δὲ αὖ πένητες ἀντωδύροντο, ἔξ εὐπορίας ἐς πενίαν ἐσχάτην, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐς ἀγονίαν, οὐ δυνάμενοι παιδοτροφεῖν, περιφέρεσθαι. στρατείας τε ὅσας στρατεύσαντο τὴν γῆν τήνδε περιποιούμενοι, κατέλεγον. καὶ ἡγανάκτουν, εἰ τῶν κοινῶν ἀποστερήσονται. (5) ὧνειδίζόν τε ἄμα αὐτοῖς, αἴρονται μένοις, ἀντὶ ἔλευθέρων καὶ πολιτῶν καὶ στρατιωτῶν, θεράποντας, ἅπιστον ἔθνος καὶ δυσμενὲς αἰεί, καὶ διὰ τοῦτο ἀστράτευτον. (6) Τοιαῦθ' ἐκατέρων ὁδυρομένων τε καὶ ἀλλήλοις ἐπικαλούντων, πλῆθος ἄλλο ὅσον ἐν ταῖς ἀποίκοις πόλεσιν, ἢ ταῖς ἴσοπολίτισιν, ἢ ἄλλως

liberis in dotem adsignata ea prædia esse. (3) Denique et credidores proferebant æra aliena, hujusmodi agrorum nomine contracta. Omninoque omnia querelis miscebantur et indignationibus. (4) E diverso *pauperum audiebantur querelæ*: ex copia se ad extremam inopiam, atque inde ad orbitatem, quandoquidem alere liberos non detur, esse redactos. Enumerabantque militias, quas crebras diuturnasque acquirendorum istorum agrorum causa militassent: et indignabantur, se eorum bonorum fructu debere carere, quæ ad omnes in commune pertinerent. (5) Objiciebant insuper divitibus, quod illi in suis agris fastidirent operam liberorum hominum, et civium, et pro patria militantium; mallentque mancipiis uti, genere hominum semper infido et infenso, ac proinde ad militiam inutili. (6) Hæc utrimque illis conquerentibus, sibique mutuo exprobrantibus, supervenit alia multitudo ex

έκοινώνει τῆσδε τῆς γῆς, δεδιότες ὁμοίως, ἐπήεσαν, καὶ ἐς
ἐκατέρους αὐτῶν διεμερίζοντο. (7) πλήθει τε θαρροῦντες,
ἐξετραχύνοντο, καὶ στάσεις ἔξαπτοντες ἀμέτρους, τὴν
δοκιμασίαν τοῦ νόμου περιέμενον· οἱ μὲν, ὡς οὐδενὶ τρόπῳ
συγχωρήσοντες αὐτὸν γενέσθαι κύριον, οἱ δ', ὡς κυρώσον-
τες ἔξαπαντος. (8) φιλονεικία δὲ ἐκατέροις προσέπιπτεν ἐπὶ
τῇ χρείᾳ, καὶ ἐς τὴν κυρίαν ἡμέραν παρασκευὴ κατ' ἀλ-
λήλων.

11 Γράκχῳ δ' ὁ μὲν νοῦς τοῦ βουλεύματος ἦν οὐκ ἐς
εὐπορίαν, ἀλλ' ἐς εὐανδρίαν. τοῦ δὲ ἔργου τῇ ὥφελείᾳ
μάλιστα αἰωρούμενος, ὡς οὕ τι μεῖζον οὐδὲ λαμπρότερον

coloniis, ex municipiis, aliisque qui quocumque modo in
parte possessionis agrorum istorum erant; quorum
quisque, prout ejus conditio erat, sic simili cum his in
metu versabatur, duarumque factionum alteri se ad-
jungebat. (7) Et utraque pars, freta numero, et in adver-
sam exasperata, immodicas ciebat turbas: diemque, quo
suffragia de lege ferrent tribus, cupide omnes exspecta-
bant; hi, nullo pacto passuri, ut rata lex haberetur; illi,
omnibus modis id connisuri. (8) Denique, præter util-
itatis rationem, æmulatione etiam et ambitiosa
contentione pro sua quisque factione incitabantur; et
nullas non machinationes alteri adversus alteros in comi-
tiorum diem præparabant.

11 Ceterum *Gracchus* non tam hoc spectabat, ut divitiis
virorum, quam ut frequentiæ, provideretur. Et ipsa *con-
siliī utilitate maxime elatus*; quod nullum umquam neque
majus commodum, neque amplius, accidere civitati

δυναμένης ποτὲ παθεῖν τῆς Ἰταλίας, τοῦ περὶ αὐτὸ δυσχεροῦς ούδ' ἐνεθυμεῖτο. (2) Ἐνστάσης δὲ τῆς χειροτονίας, πολλὰ μὲν ἄλλα προεπεν ἐπαγωγὰ καὶ μακρά. διηρώτα δ' ἐπ' ἔκείνοις. Εἰ δίκαιον, τὰ κοινὰ κοινῇ διανέμεσθαι, καὶ εἰ γησιώτερος αἰεὶ θεράποντος ὁ πολίτης, καὶ χρησιμώτερος ὁ στρατιώτης ἀπολέμου, καὶ τοῖς δημοσίοις εύνούστερος ὁ κοινωνός; (3) οὐκ ἐς πολὺ δὲ τὴν σύγκρισιν, ὡς ἄδοξον, ἐπενεγκών, αὐθις ἐπήει τὰς τῆς πατρίδος ἐλπίδας καὶ φόβους, διεξιών. "Οτι, πλείστης γῆς ἐκ πολέμου βίᾳ κατέχοντες, καὶ τὴν λοιπὴν τῆς οἰκουμένης χώραν ἐν ἐλπίδι ἔχοντες, κινδυνεύουσιν ἐν τῷδε περὶ ἀπάντων, ἥ κτήσασθαι καὶ τὰ λοιπὰ δι' εὐανδρίαν, ἥ καὶ τάδε δι' ἀσθένειαν καὶ φθόνον ὑπ' ἔχθρῶν ἀφαιρεθῆναι. (4) ὃν τοῦ

posse existimaret, *de difficultate rei ne cogitaverat quidem.*
 (2) Ubi vero ventum est ad comitia, quum diu multa suadendæ legis causa esset præfatus, rogabat tandem: *æquumne censerent, quæ populi sint, ea populo dividi?* et utrum *civis servo sit potior?* utrum *miles utilior sit patriæ,* *quam homo militiae inhabilis?* utrum *reipublicæ amantior alienus, an particeps?* (3) Neque vero diu collationi huic immoratus, ut ignominiosæ, convertit orationem ad expendendum spes civitatis metusque: „*Bello quæsisse Romanos terrarum plurimum: et sperare, se occupaturos reliquas quoque terras, qua late habitetur orbis.* Nunc vero rem in summo verti discrimine, paraturine sint reliqua, per virorum fortium frequentiam; an amissuri etiam sua, per infirmitatem virium et inimicorum invidiam.” (4) Deinde, hinc gloriam et amplas fortunas, inde

μὲν τὴν δόξαν καὶ εὐπορίαν, τοῦ δὲ τὸν κίνδυνον καὶ φόβον ὑπερεπαίρων, ἐκέλευε τοὺς πλουσίους, ἐνθυμουμένους ταῦτα, ἐπιδόσιμον, εἰ δέοι, παρὰ σφῶν αὐτῶν τὴνδε τὴν γῆν εἰς τὰς μελλούσας ἐλπίδας τοῖς παιδοτροφοῦσι χαρίσασθαι· καὶ μή, ἐνῷ περὶ μικρῶν διαφέρονται, τῶν πλεόνων ὑπεριδεῖν. (5) μισθὸν ἄμα τῆς πεπονημένης ἔξεργασίας αὐτάρκη φερομένους, τὴν ἔξαίρετον ἀνευ τιμῆς κτῆσιν ἐς αἱεὶ βέβαιον ἐκάστῳ πεντακοσίων πλέθρων, καὶ παισίν, οἵς εἰσὶ παιδεῖς, ἐκάστῳ καὶ τούτων τὰ ἡμίσεα. (6) Τοιαῦτα πολλὰ ὁ Γράκχος εἰπών, τούς τε πένητας, καὶ ὅσοι ἄλλοι λογισμῷ μᾶλλον ἢ πόθῳ κτήσεως ἔχρωντο, ἐρεθίσας, ἐκέλευε τῷ γραμματεῖ τὸν νόμον ἀναγνῶναι.

periculum et metum exaggerando, hortabatur divites : „ipsi hæcce considerarent, et, in spem tantorum commodorum, gratuito potius, si opus esset, et sua sponte, hominibus qui liberos alerent in usum reipublicæ, possessione cederent istorum agrorum : neque de rebus exiguis contendendo, majora negligerent ; (5) præsertim, quum laboris in culturam impensi pretium haud spernendum accepturi sint, exemptam quingentorum jugerum sine pretio possessionem, firmam cuique in perpetuum futuram, et, qui filios haberent in potestate, insuper aliorum in singulos filios ducentorum et quinquaginta jugerum.” (6) In hanc sententiam prolixè locutus *Gracchus*, incensis animis pauperum, et quotquot alii ratione magis, quam cupiditate, ducebantur, jussit scribam legem recitare.

12 Μάρκος δ' Ὁκταούϊος, δήμαρχος ἔτερος, ὑπὸ τῶν κτηματικῶν διακωλύειν παρεσκευασμένος (καὶ ὡν αἱεὶ παρὰ Ρωμαίοις ὁ κωλύων δυνατώτερος) ἐκέλευε τὸν γραμματέα σιγᾶν. (2) Καὶ τότε μὲν αὐτῷ πολλὰ μεμψάμενος ὁ Γράκχος, ἐς τὴν ἐπιοῦσαν ἀγορὰν ἀνέθετο. (3) φυλακήν τε παραστησάμενος ἵκανήν, ὡς καὶ ἄκοντα βιασόμενος Ὁκταούϊον, ἐκέλευε σὺν ἀπειλῇ τῷ γραμματεῖ τὸν νόμον ἐς τὸ πλῆθος ἀναγινώσκειν. καὶ ἀνεγίνωσκε· καὶ Ὁκταούϊον κωλύοντος ἐσιώπα. (4) λοιδοριῶν δὲ τοῖς δημάρχοις ἐς ἀλλήλους γενομένων, καὶ τοῦ δήμου θορυβοῦντος ἵκανῶς, οἱ δυνατοὶ τοὺς δημάρχους ἡξίουν ἐπιτρέψαι τῇ βουλῇ περὶ ὧν διαφέρονται. καὶ ὁ Γράκχος, ἀρπάσας τὸ λεχθέν, ὡς δὴ πᾶσι τοῖς εὗ φρονοῦσιν ἀρέσοντος τοῦ νόμου, διέτρεχεν ἐς τὸ βουλευτήριον. (5) ἐκεῖ δ', ὡς ἐν ὅλιγοις, ὑβριζόμενος ὑπὸ

12 Ibi vero M. Octavius, *Gracchi* in tribunatu collega, ad intercedendum a locupletibus subornatus, pro potestate, qua semper apud Romanos, qui VETAT, pollet, indixit scribæ silentium. (2) *Gracchus*, multum de eo conquestus, comitia in sequentem diem distulit. (3) Jamque adposito idoneo præsidio, ut invitum etiam in suam sententiam traduceret Octavium, minis adegit scribam, ut legem pro concione recitaret. Et recitavit: intercedente autem iterum *Octavio*, conticuit. (4) Tum exorto inter collegas jurgio, multumque tumultuante populo, proceres egerunt precibus cum tribunis, ut senatus arbitrio eam controversiam permitterent. Qua occasione arrepta, *Gracchus*, sperans nulli in remp. bene animato non placitaram legem, adcurrit in curiam. (5) Sed ibi quum stipatione plebis

τῶν πλουσίων, αὗθις ἐκδραμών ἐς τὴν ἀγοράν, ἔφη, διαψήφισιν προθήσειν ἐς τὴν ἐπιοῦσαν ἀγορὰν περὶ τε τοῦ νόμου καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Ὀκταουῖου, εἰ χρὴ δῆμαρχον ἀντιπράττοντα τῷ δῆμῳ τὴν ἀρχὴν ἐπέχειν. (6) καὶ ἔπραξεν οὕτως. Ἐπεὶ τε γὰρ Ὀκταούιος, οὐδὲν καταπλαγείς, αὗθις ἐνίστατο, ὅδε προτέραν τὴν περὶ αὐτοῦ ψῆφον ἀνεδίδον. καὶ τῆς πρώτης φυλῆς καταψηφισαμένης τὴν ἀρχὴν τὸν Ὀκταούιον ἀποθέσθαι, ἐπιστραφεὶς πρὸς αὐτὸν ὁ Γράκχος, ἐδεῖτο μεταθέσθαι. οὐ πειθομένου δέ, τὰς ἄλλας ψήφους ἐπῆγε. (7) οὐσῶν δὲ τότε φυλῶν πέντε καὶ τριάκοντα, καὶ συνδραμουσῶν ἐς τὸ αὐτὸν σὺν ὄργῃ τῶν προτέρων ἐπτακαίδεκα· ή μὲν ὀκτωκαὶδεκάτη τὸ κῦρος ἔμελλεν ἐπιθήσειν. ὁ δὲ Γράκχος αὗθις, ἐν ὅψει τοῦ δήμου, τότε μάλιστα κινδυνεύοντι τῷ Ὀκταούιῷ λιπαρῶς ἐνέκειτο, μὴ ἔργον

esset destitutus, petitus conviciis a divitibus, recurrit in forum; polliceturque, crastinis comitiis se collecturum suffragia cum de agraria lege, tum de magistratu Octavii, *an tribunus, qui obstaret populi commodis, in magistratu possit permanere.* (6) Atque ita fecit. Ubi enim *Octavius*, nihil teritus, rursus intercessit, ille de hoc ipso prius dedit populo calculos. Quumque prima tribus contra Octavium suffragia tulisset, conversus ad eum *Gracchus* orabat, ut ab incepto desisteret. Quo persistente in proposito, ceterarum colligebat suffragia. (7) Erant tunc *Tribus* xxxv. Quarum quum jam septemdecim priores irritatis animis in eamdem sententiam tulissent suffragia, si his accessisset decima octava, ratam legem effecisset. Rursum igitur *Gracchus* coram populo collegam, periculo tunc maxime

όσιώτατον καὶ χρησιμώτατον Ἰταλίᾳ πάσῃ συγχέαι, μηδὲ σπουδὴν τοῦ δήμου τοσήνδε ἀνατρέψαι, ὡς τι καὶ παρενδοῦναι προθυμουμένῳ δήμαρχον ὅντα ἥρμοζε· καὶ μὴ αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρουμένην περιϊδεῖν ἐπὶ καταγνώσει. (8) Καὶ τάδε λέγων, καὶ θεοὺς μαρτυρόμενος, ἦκων ἄνδρα σύναρχον ἀτιμοῦν, ὃς οὐκ ἔπειθεν, ἐπῆγε τὴν ψῆφον. καὶ ὁ μὲν Ὄκταονιος, αὐτίκα ἴδιωτης γενόμενος, διαλαθὼν ἀπεδίδρασκε.

13 Κοίντος δὲ Μούμμιος ἀντ' αὐτοῦ δήμαρχος ἤρετο, καὶ ὁ νόμος ὁ περὶ τῆς γῆς ἐκυροῦτο. (2) διανέμειν τε αὐτὴν ἐκεχειροτόνηντο πρῶτοι, Γράκχος αὐτός, ὁ νομοθέτης, καὶ ἀδελφὸς ὁμώνυμος ἐκείνου, καὶ ὃς ἐκήδευε τῷ νομοθέτῃ Κλαύδιος Ἀππιος· πάνυ τοῦ δήμου καὶ ὡς δεδιότος, μὴ τὸ ἔργον ἐκλειφθείη τοῦ νόμου, εἰ μὴ Γράκχος αὐτοῦ σὺν ὅλῃ

proximum, obsecrat obtestaturque, ne rem ad pietatem erga cives in primis pertinentem, et Italis universis utilissimam, interturbare pergit; neve tanto plebis studio, cui favere potius pro tribuni officio deberet, obsistat; denique ne sibi abrogari populi suffragiis magistratum parvi pendat. (8) His dictis, deos testatus est, invitum se contra collegæ honorem agere; et, quum nil eum flecteret, ad colligenda suffragia revertit. Ita Octavio abrogatur magistratus; qui statim privatus clam e medio se subduxit.

13 Subrogatus Q. Mummius, et lex agraria perlata est; (2) primique triumviri agris dividendis creati, Gracchus ipse, Caius frater ejus, et sacer Appius Claudius: sic quoque metuente plebe, ne lex careret exsecutione, nisi lator ejus

τῇ οἰκίᾳ κατάρχοιτο. (3) Γράκχος δέ, μεγαλανχούμενος ἐπὶ τῷ νόμῳ, ὑπὸ τοῦ πλήθους, οἴα δὴ κτίστης οὐ μιᾶς πόλεως, οὐδὲ ἐνὸς γένους, ἀλλὰ πάντων ὅσα ἐν Ἰταλίᾳ ἔθνη, ἐς τὴν οἰκίαν παρεπέμπετο. (4) καὶ μετὰ ταῦθ', οἱ μὲν κεκρατηκότες, ἐς τοὺς ἀγροὺς ἀνεχώρουν, ὅθεν ἐπὶ ταῦτα ἐληλύθεσαν. οἱ δ' ἡσσημένοι, δυσφοροῦντες, ἔτι παρέμενον, καὶ ἐλογοποίουν· οὐ χαιρήσειν Γράκχον αὐτίκα ὅτε γένοιτο ἴδιωτης, ἀρχὴν τε ὑβρίσαντα ιερὰν καὶ ἄσυλον, καὶ στάσεως τοσήνδε ἀφορμὴν ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐμβαλόντα.

14 Θέρος δ' ἦν ἥδη, καὶ προγραφαὶ δημάρχων ἐς τὸ μέλλον· καὶ οἱ πλούσιοι, τῆς χειροτονίας πλησιαζούσης, ἐνδηλοὶ σαφῶς ἥσαν ἐσπουδακότες ἐς τὴν ἀρχὴν τοῖς μάλιστα Γράκχῳ πολεμίοις. (2) ὁ δ', ἐγγὺς τοῦ κακοῦ γιγνομένου,

cum omnibus suis præficeretur operi. (3) Ille vero, ea lege sibi vehementer placens, a plebe, veluti conditor non unius oppidi gentisve, sed omnium Italiæ populorum, domum deductus est. (4) Post hæc victrix pars in agros secessit, propter quos ad eam contentionem advenerant. Altera vero pars, victam se ægre passa, permansit in Urbe; verbis jactans, non impune id fore *Graccho*, quamprimum magistratu abierit, auso et sacrosanctam potestatem tribunitiam violare, et tantam seditionum materiam per omnem spargere Italiam.

14 Jam messis tempus advenerat, et comitia tribunis plebis creandis instabant: adparebatque, divites daturos operam, ut is magistratus ad eos perveniret, qui præ certeris inimici essent *Gracchi*. (2) At ille propinquō periculo territus, ne forte futuris comitiis in sequentem annum

δείσας, μὴ οὐ καὶ ἐς τὸ μέλλον ἔσοιτο δῆμαρχος, συνεκάλει τοὺς ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐπὶ τὴν χειροτονίαν. (3) ἀσχολουμένων δὲ ἐκείνων ὡς ἐν θέρει, συνελαύνομενος ὑπὸ τῆς προθεσμίας ὀλίγης ἐς τὴν χειροτονίαν ἔτι οὕσης, ἐπὶ τὸν ἐν τῷ ἄστει δῆμον κατέφευγε· καὶ περιῶν κατὰ μέρος ἔκαστον ἐδεῖτο, δῆμαρχον αὐτὸν ἐς τὸ μέλλον ἐλέσθαι, κινδυνεύοντα δὶ’ ἐκείνους. (4) Γιγνομένης δὲ τῆς χειροτονίας, δύο μὲν ἔφθασαν αἱ πρῶται φυλαὶ Ιράκχον ἀποφῆναι. τῶν δὲ πλουσίων ἐνισταμένων, οὐκ ἔννομον εἶναι δὶς ἐφεξῆς τὸν αὐτὸν ἄρχειν· καὶ Ἐρυθρίου δημάρχου, τοῦ προεστάντος τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης διειληχότος, ἐνδοιάζοντος ἐπὶ τῷδε· Μούμμιος αὐτόν, ὁ ἐπὶ τῷ Ὀκταουῶ δημαρχεῖν ἡρημένος, ἐκέλευεν ἔαυτῷ τὴν ἐκκλησίαν ἐπιτρέψαι. (5) καὶ ὁ μὲν ἐπέτρεψεν. οἱ δὲ λοιποὶ δῆμαρχοι περὶ τῆς ἐπιστασίας ἤξιον ἀνακληροῦσθαι· Ἐρυθρίου γάρ, τοῦ λαχόντος,

non reficeretur, revocabat ex agris plebem ad suffragia. (3) Illis vero messe occupatis, quum dies præfinitus jam imminaret, coactus est ad urbanam plebem configere: et ambiens, prehensansque singulos, postulabat sibi continuari tribunatum, referrique gratiam pro periculis quibus propter eos se objecisset. (4) Quumque plebs ferret suffragia, mox duarum primarum tribuum *Gracchus* tulit calculos. Reclamantibus vero divitibus, non licere per leges eundem magistratum continuari; et *Rubrio*, tribuno plebis, qui tunc sortito comitiis præerat, eam ob rem ambigente; *Mummius*, Octavii successor, persuasit collegæ, ut se vicarium pro ipso sineret præsesse. (5) At reliqui tribuni sorti id negotium committendum contendebant: cedente

έκστάντος, αὗθις ἐς ἄπαντας τὴν διαικλήρωσιν περιϊέναι. (6) ἔριδος δὲ καὶ ἐπὶ τῷδε πολλῆς γενομένης, ὁ Γράκχος ἐλαττούμενος, τὴν μὲν χειροτονίαν ἐς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἀνέθετο. πάντα δ' ἀπογνούς, ἐμελανειμόνει τε ἔτι ὥν ἔναρχος, καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἐν ἀγορᾷ τὸν νιὸν ἐπάγων ἑκάστοις συνίστη καὶ παρετίθετο, ὡς αὐτὸς ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν αὐτίκα ἀπολούμενος.

15 Οἴκτου δὲ πολλοῦ σὺν λογισμῷ τοὺς πένητας ἐπιλαμβάνοντος, ὑπέρ τε σφῶν αὐτῶν, ὡς οὐκ ἐν ἴσονόμῳ πολιτευσόντων ἔτι, ἀλλὰ δουλευσόντων κατὰ κράτος τοῖς πλουσίοις, καὶ ὑπέρ αὐτοῦ Γράκχου, τοιαῦτα δεδιότος τε καὶ πάσχοντος ὑπὲρ αὐτῶν· σύν τε οἰμωγῇ προπεμπόντων αὐτὸν ἀπάντων ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐσπέρας, καὶ θαρρεῖν ἐς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἐπικελευόντων. (2) ἀναθαρρήσας ὁ

enim sortem suam *Rubrio*, novam sortitionem ad totum tribunorum collegium pertinere. (6) Qua contentione gliscente, *Gracchus*, quum suam factionem superari videret, in sequentem diem comitia distulit: desperatisque rebus suis, reliquum diei atratus, cum adhuc fungeretur magistratu, versabatur in foro, cum filio, commendans eum singulis, quasi mox periturus inimicorum violentia.

15 Tum plebem magna subiit miseratio viri, tali in timore versantis, et ipsorum causa pericula hæc subeuntis; simulque reputatio, non amplius se æquo jure cum ceteris civibus victuram, ferendamque fore impotentem divitum dominationem. Itaque cum fletu eum omnes domum deducunt vesperē, jubentque bono animo esse in

Γράκχος, ἔτι νυκτὸς τοὺς στασιώτας συναγαγών, καὶ σημεῖον εἰ καὶ μάχης δεήσειεν ὑποδείξας, κατέλαβε τοῦ Καπιτωλίου τὸν νεὼν ἐνθα χειροτονήσειν ἔμελλον, καὶ τὰ μέσα τῆς ἐκκλησίας. (3) ἐνοχλούμενος δ' ὑπὸ τῶν δημάρχων καὶ τῶν πλουσίων, οὐκ ἐώντων ἀναδοθῆναι περὶ αὐτοῦ χειροτονίαν, ἀνέσχε τὸ σημεῖον. καὶ βοης ἄφνω παρὰ τῶν συνειδότων γενομένης, (4) χεῖρές τε ἥσαν ἥδη τὸ ἀπὸ τοῦδε. καὶ τῶν Γρακχείων οἱ μὲν αὐτὸν ἐφύλαττον, οἵα τινες δορυφόροι, οἱ δέ, τὰ ἴματια διαζωσάμενοι, ῥάβδους καὶ ξύλα τὰ ἐν χερσὶ τῶν ὑπηρετῶν ἀρπάσαντές τε καὶ διακλάσαντες ἐς πολλά, τοὺς πλουσίους ἐξήλαυνον ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, σὺν τοσῷδε ταράχῳ καὶ τραύμασιν, ὡς τούς τε δημάρχους δείσαντας διαφυγεῖν ἐκ μέσου, καὶ τὸν νεὼν τοὺς ιερέας ἐπικλεῖσαι. δρόμον τε πολλῶν ἄκοσμον εἶναι, καὶ φυγήν, (5) καὶ λόγον οὐκ ἀκριβῆ. τῶν μέν, ὅτι καὶ τοὺς

crastinum. (2) Et *Gracchus*, resumta audacia, ante lucem factionem suam congregat; signoque, si pugna opus esset, constituto, Capitoli templum, ubi comitium erat futurum, atque ipsam mediam concionem occupat. (3) Quumque iterum instarent tribuni divitesque, impedirentque, quominus de illo ferrentur suffragia; signum suis dat *Gracchus* ex composito. Quibus mox magno cum clamore coortis, (4) ad manus ventum est: aliis *Gracchum* pro satellitio stipantibus, aliis accincta veste fasces et baculos lictorum direptos confringentibus, et magno cum tumultu, nec sine vulneribus, divites exturbantibus e comitio; ita ut tribuni metu perciti diffugerent, et sacerdotes templum clauderent. Dumque sic præpropera et

ἄλλους δημάρχους ὁ Γράκχος παραλύει τῆς ἀρχῆς· (οὐ γὰρ ὄρωμένων αὐτῶν, εἴκαζον οὕτω·) τῶν δ', ὅτι αὐτὸς ἔαυτὸν ἐς τὸ μέλλον δῆμαρχον ἄνευ χειροτονίας ἀποφαίνει.

16 Γιγνομένων δὲ τούτων ἡ βουλὴ συνῆλθεν εἰς τὸ τῆς Πίστεως ιερόν. καὶ μοι θαῦμα καταφαίνεται, τό, πολλάκις ἐν τοιοῖσδε φόβοις διὰ τῆς αὐτοκράτορος ἀρχῆς διασεσωσμένους, τότε μηδ' ἐπὶ νοῦν τὸν Δικτάτωρα λαβεῖν· ἀλλὰ χρησιμώτατον τοῖς προτέροις τόδε τὸ ἔργον εὑρεθέν, μηδ' ἐν μνήμῃ τοῖς πολλοῖς ἄρα γενέσθαι, μήτε τότε, μήθ' ὕστερον. (2) Κρίναντες δ' ὅσα ἔκριναν, ἐς τὸ Καπιτώλιον ἀνήεσαν. καὶ πρῶτος αὐτοῖς ὁ μέγιστος ἀρχιερεὺς λεγόμενος ἔξηρχε τῆς ὁδοῦ, Κορνήλιος Σκιπίων ὁ Νασικᾶς. (3) ἐβόα τε μέγιστον, ἐπεσθαί οἱ τοὺς ἐθέλοντας σώζεσθαι τὴν

incondita fuga feruntur multi, (5) varii simul sparguntur incerti rumores : aliis, *Gracchum*, dicentibus, in eo esse, ut reliquis quoque collegis abroget magistratum (quod eo credibilius erat, quoniam eorum nemo conspiciebatur); aliis vero, illum, non exspectatis populi suffragiis, tribunum se ipsum renunciare.

16 Quæ dum fiunt, senatus interim in ædem Fidei cogitur. Ac mirum sane mihi videtur, quid sit, quod nec tunc, nec postea, toties olim in hujusmodi metu expertum saluberrimum Dictaturæ remedium cuiquam patrum in mentem venerit. (2) Senatusconsulto pro tempore facto, pergunt in Capitolium patres, præeunte *Corn. Scipione Nasica*, pontifice maximo, (3) et magna voce proclamante, *Sequerentur se, quicumque salvam vellent rempublicam*. Incedebat autem *Scipio*, lacinia togæ circa caput cir-

πατρίδα· καὶ τὸ κράσπεδον τοῦ ἴματίου ἐς τὴν κεφαλὴν περιεσύρατο· εἴ τε τῷ παρασήμῳ τοῦ σχήματος πλέονάς οἱ συντρέχειν ἐπισπώμενος, εἴ τε πολέμου τι σύμβολον τοῖς ὄρώσιν ὡς κόρυθα ποιούμενος, εἴ τε θεοὺς ἐγκαλυπτόμενος ὃν ἔμελλε δράσειν. (4) ἀνελθόντι δὲ εἰς τὸ ἱερόν, καὶ τοῖς Γρακχείοις ἐπιδραμόντι, εἴξαν μὲν ὡς κατ' ἀξίωσιν ἀνδρὶ ἀρίστῳ, καὶ τὴν βουλὴν ἅμα οἱ θεωροῦντες ἐπιοῦσαν. (5) οἱ δὲ τὰ ξύλα τῶν Γρακχείων αὐτῶν περισπάσαντες, ὅσα τε βάθρα καὶ ὄλλη παρασκευὴ ὡς ἐξκλησίαν συνενήνεκτο διελόντες, ἔπαιον αὐτοὺς καὶ ἐδίωκον, καὶ ἐς τὰ ἀπόκρημνα κατερρίπτουν. (6) Κάν τῷδε τῷ κυδοικῷ πολλοὶ τε τῶν Γρακχείων, καὶ Γράκχος αὐτός, εἰλούμενος περὶ τὸ ἱερόν, ἀνηρέθη κατὰ τὰς θύρας, παρὰ τοὺς τῶν βασιλέων ἀνδριάντας. καὶ πάντας αὐτοὺς νυκτὸς ἔξερριψαν ἐς τὸ ρεῦμα τοῦ

cumducta ; sive quod miro illo habitu plures ad sese sequendum adlicere vellet ; sive galeæ quamdam speciem, velut in pugnæ signum, spectantibus exhibitus ; sive a Deorum conspectu occultaturus facinus, quod meditabatur. (4) Ubi vero in Capitolium evasit, et in Gracchanam irruit catervam, cedebant hi quidem dignitati viri, cuius vestigia simul sequi senatum videbant ; (5) at *Scipionis* comitatus, extortis e manibus ipsorum Gracchanorum fustibus, et diffractis subselliis alioque apparatu, qui in usum concionis erat adgestus, arreptisque fragminibus, feriebant illos, persequebanturque, et in prærupta propellebant. (6) Quo in tumultu complures ex Gracchi factione perierunt ; et *Gracchus* ipse, circa templum obrerans, *ad ipsas fores templi* ante regum statuas, *cæsus* est : et

ποταμοῦ.

17 Οὗτω μὲν δὴ Γράκχος, ὁ Γράκχου τοῦ δὶς ὑπατεύσαντος, καὶ Κορνηλίας, τῆς Σκιπίωνος τοῦ Καρχηδονίους τὴν ἡγεμονίαν ἀφελομένου, παῖς, ἀρίστου βουλεύματος εἴνεκα, βιαίως αὐτῷ προσιών, ἀνήρητο, ἔτι δημαρχῶν, ἐν τῷ Καπιτωλίῳ. (2) Καὶ πρῶτον ἐν ἐκκλησίᾳ τόδε μύσος γενόμενον, οὐ διέλιπεν ἀεί τινος ὄμοιού γιγνομένου παρὰ μέρος.

omnium cadavera noctu in Tiberim projecta sunt.

17 Sic Tib. *Gracchus*, patre bis consule natus et *Cornelia superioris Africani filia*, periiit, dum patriæ bene quidem, sed violentius, consulit; in ipso tribunatu, in Capitolio, necatus. (2) Et hoc quidem piaculum, primum ejus generis in populi concione patratum, compluribus similibus, quæ omni deinceps tempore idemtidem admissa sunt, veluti exemplo præivit.